

Wat is de ideale leeftijd om een vreemde taal te leren?

Stijn Verleyen

Meertaligheid is in de huidige maatschappelijke context een duidelijke troef. Wie naast zijn moedertaal nog één of meerdere talen beheerst, zal meer deuren zien opengaan en heeft een ruimere blik op de wereld. Maar op welke leeftijd begin je er het best aan?

Kritische periode

Sinds een paar decennia is de gangbare hypothese dat er een tijdspanne bestaat waarbinnen onze hersenen het gevoeligst zijn voor taalverwerving, de zogenaamde kritische periode (Lenneberg 1967). Na deze periode neemt de plasticiteit van onze grijze cellen geleidelijk aan af, waardoor we niet meer in staat zouden zijn om een taal perfect te beheersen. Bewijsmateriaal voor deze stelling is onder meer afkomstig van de *enfants sauvages*: kinderen die om een of andere reden niet aan taal blootgesteld worden gedurende de kritische periode. Deze kinderen komen later nooit meer tot een perfecte taalbeheersing. Een beroemd geval is Victor, een Franse jongen die in 1790 in de Aveyron ontdekt werd en die in Parijs de nieuwsgierigheid van de geleerden prikkelde.

Bij dieren werden analoge fenomenen waargenomen. Een voorbeeld is de visuele perceptie bij katten. Deze dieren beschikken voor hun gezichtsvermogen over twee types neuronen, om respectievelijk verticale en horizontale lijnen waar te kunnen nemen. Wanneer men nu een kat in een omgeving plaatst waar enkel verticale lijnen zijn, dan stelt men vast dat de 'horizontale' neuronen na een tijdje onherstelbaar degenereren omdat ze niet geactiveerd geweest zijn door de juiste stimuli.

Drempel(s)

Waar de drempel van de kritische periode zich precies bevindt, is voorwerp van discussie. Volgens de meeste onderzoekers moeten we die ergens tussen het vijfde en het zevende levensjaar situeren. Anderen zijn dan weer van mening dat de kritische periode niet gelijk loopt voor alle niveaus van taalstructuur. Zo zou de grens voor een perfecte (ongemarkeerde) uitspraak al rond de zes jaar liggen, terwijl men voor morfosyntaxis veel langer mag wachten (15 jaar). Deze hypothese wordt ook wel de *Multiple Critical Period Hypothesis* genoemd.

De vraag of een kritische periode bestaat, is natuurlijk niet zonder belang voor taalonderwijs. Indien ze effectief bestaat, dan begint men het best zo vroeg mogelijk. Indien niet, dan kan men gerust wat langer wachten (Long 1990).

Niet alle onderzoekers zijn het erover eens dat de kritische periode een reële factor is in het taalverwervingsproces. Zo lijken sommige studies aan te tonen dat ook studenten die op een latere leeftijd beginnen nog tot een perfecte taalbeheersing kunnen komen. Vaak moeten bij deze studies echter methodologische reserves gemaakt worden, onder meer door de artificiële context waarin de proefpersonen ondervraagd worden.

Grosso modo lijkt het nu vast te staan dat onze hersenen na verloop van tijd inderdaad minder receptief worden voor taalstimuli. Men gebruikt soms de term 'gevoelige periode' in plaats van 'kritische periode', om aan te geven dat het niet om een abrupte drempel gaat: het is niet zo dat we van de ene dag op de andere het vermogen verliezen om een taal perfect te leren.

Vooroordelen

In elk geval lijkt de kortste weg naar perfecte tweetaligheid – voor zover de perfectie haalbaar is – erin te bestaan om het kind nog voor vijf à zes jaar met de vreemde taal te confronteren. Vroeger bestonden over meertaligheid nogal wat hardnekkige misverstanden. Zo zou meertaligheid de mentale ontwikkeling van kinderen negatief beïnvloeden en tot leerachterstand leiden. Daarnaast bestond er ook een reeks sociale vooroordelen. De Amerikaan Uriel Weinreich, auteur van een gezaghebbend boek over taalcontact (1953), maakt gewag van marginalisatie, emotionele problemen, moreel verval (te wijten aan ontoereikend religieus onderricht in de moedertaal), linkshandigheid, excessief materialisme, en nefaste gevolgen voor de intelligentie. Voor alle duidelijkheid: Weinreich is het niet eens met deze – voor ons absurde – ideeën, maar lijst ze enkel op.

Dergelijke opvattingen zijn natuurlijk voor een groot stuk sociologisch en ideologisch te verklaren: tweetaligheid was met name een kenmerk van migranten, die vaak moesten vechten om te overleven, vandaar verwijten als 'excessief materialisme'. De geconstateerde leerachterstand hangt dan weer met andere parameters zoals kansarmoede samen.

De vooroordelen zijn overwegend fout gebleken. Sommige studies suggereren zelfs dat tweetaligheid een licht cognitief voordeel zou geven. Conclusie: hoe sneller je eraan begint, hoe groter de kans dat je de perfectie benadert, individuele variatie niet te na gesproken.

Referenties

- Lenneberg, E. 1967. *Biological Foundations of Language*. New York: Wiley.
 Long, M. 1990. 'Maturational constraints on language development'. *Studies in Second Language Acquisition* 12. 251-285.
 Weinreich, U. 1953. *Languages in Contact*. New York: Linguistic Circle of New York.